

امام حسن علیّه
شرمساری
[در دنیا]
آسان‌تر از دوزخ
رفتن است.
تحف‌العقول،
ص ۲۳۴

ویژه فرهنگ و معارف رضوی

ششمین ۱۶ اسفند ۱۳۹۹

۲۲ رجب ۱۴۴۲ | ۶ مارس ۲۰۲۱ | سال سی و چهارم | شماره ۹۴۸۲ | ویژه نامه ۱۰

www.qudsonline.ir

اولین بلیتی که

گیرم اومد گرفتم

۲

محبت‌ها را به سوی ما اهل بیت جلب کنید

۳

دیدگاه

نخبگان ما موضوع تمدن‌سازی را بحثنای سیاسی می‌دانند

حجت‌الاسلام والمسلمین حبیب‌الله بابایی، عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی در نشست «نقش اسلام در تمدن نوین» گفت: درباره امتداد تمدنی جمهوری اسلامی ایران می‌توان کار نظری انجام داد...

..... صفحه ۲

روایتی از عملیات ساخت
و نصب پنجمین ضریح مطهر بارگاه منور رضوی

آن پنجاه و چند روز

۴

تولیت آستان قدس در دیدار مدیرعامل
و اعضای هیئت‌مدیره بنیاد کرامت رضوی:

کمک به نیازمندان باید زمینه ساز توانمندی آنان باشد

۴

تولیت آستان قدس رضوی ضمن تأکید بر ضرورت توجه به حفظ احترام در کمک به نیازمندان، گفت: کمک‌ها و رسیدگی‌ها به نیازمندان باید به گونه‌ای باشد که زمینه‌ساز خودکفایی و توانمندسازی آن‌ها شود. به گزارش آستان نیوز، حجت‌الاسلام والمسلمین احمدموری در دیدار مدیرعامل و اعضای هیئت‌مدیره بنیاد کرامت رضوی که در تالار ولایت حرم مطهر امام رضا(ع) انجام شد، ضمن

..... صفحه ۲

نگاهی به تاریخچه آشپزخانه و مهمانسرای حضرتی

۵۰۰ سال سفره‌داری در حرم امام مهربانی‌ها

محمدحسین نیکبخت: برای زائری که بایک دنیا عشق

پا به صحن و سرای حرم رضوی می‌گذارد، نشستن بر سر سفره امام مهربانی‌ها یک آرزوست؛ باور بسیاری از عاشقان این است که یک لقمه از چنین سفره‌ای می‌تواند بیماری‌های جسمی و روحی را شفا بدهد. روزانه هزاران نفر در مهمانسرای حضرتی، پای سفره‌ای با برکت می‌نشینند و از غذایی می‌خورند که با نام مقدس امام هشتم(ع) متبرک شده است. شاید شما هم از آن افرادی باشید که دست‌کم یک بار طعم غذای حضرتی را چشیده‌اید؛ اگر جز این است، امیدواریم به امید خدا و در زمانی خیلی نزدیک، این آرزو محقق شود و میهمان مهمانسرای حضرت رضا(ع) شوید. از این مقدمه کوتاه که بگذریم، شاید برایتان جالب باشد که درباره تاریخ مهمانسرا یا به قول بعضی‌ها، آشپزخانه حرم اطلاعاتی داشته باشید. پس لطفاً بقیه مطلب را بخوانید. قول می‌دهم هر برایتان جذاب باشد.

از غلورخانه تا مهمانسرا

مهمانسرای حضرتی، به معنای جایی که زائران حرم در آن اطعام می‌شوند سابقه‌ای دست‌کم ۵۰۰ ساله دارد. البته نه اینکه پیش از آن برنامه اطعام در حرم برقرار نبود؛ نه، یکی از ویژگی‌های اماکن مذهبی همین برنامه توزیع غذا در میان مردم و به ویژه نیازمندان است و حرم رضوی نیز از این قاعده مستثنا نبوده و نیست؛ اما ظاهراً این برنامه تا دوره تیموری، سازوکار رسمی و دقیق نداشته یا اگر هم داشته به این گستردگی نبوده است. شاید جالب باشد بدانید در دوره تیموری به مهمانسرای حضرتی «غلورخانه» می‌گفتند؛ جایی که در آن با استفاده از نذورات و موقوفاتی که به همین منظور وجود داشت، برای اطعام فقرا، ضعیفا و ایام غذایی مانند حلیم پخته می‌شد. دقیقاً معلوم نیست که محل «غلورخانه» کجا بوده است. در دوره صفوی که البته اسنادش هم بیشتر در دسترس است، کار مهمانسرای حضرتی رونق گرفت و برنامه‌های ناهار و شام به صورت منظم اجرا می‌شد. در این زمان، افزون بر زائران و نیازمندان، خدام حرم نیز از غذا استفاده می‌کردند و موقوفاتی ویژه از سوی واقفان برای این منظور اختصاص یافته بود؛ بنابراین خادمان آستان‌قدس رضوی احتمالاً نخستین گروه خدمتگزاران و کارمندان در تاریخ ایران هستند که از حق غذای روزانه به طور رسمی برخوردار شدند. به انبار مواد غذایی مهمانسرا در دوره صفوی «حویج‌خانه» می‌گفتند. آشپزخانه و محل پذیرایی، نظم و انضباط ویژه‌ای داشت و در برخی ایام سال غذاهایی ویژه در آشپزخانه حرم می‌پختند که به آن

«شیلان» گفته می‌شد. شیلان به لحاظ کیفیت و تنوع، منوبی بسیار خوشرنگ، خوشمزه و مخصوص اعیان بود. در این دوره، افرادی به عنوان «توشمال» (خوان‌سالار یا ناظر آشپزخانه)، ناظر شیلان، سفره‌چی، کباب‌پز، بریانی‌پز، رحبان(خوش‌آمدگو)، قاپوچی(دربان)، ایاجچی(پیشخدمت) و چند سمت دیگر در آشپزخانه حضرتی خدمت می‌کردند و مواجب می‌گرفتند. از محل مهمانسرای حرم در دوره صفوی هم اطلاع دقیقی نداریم.

گسترش کارخانه مهربانه

در دوره قاجار وضعیت مهمانسرا باز هم تغییر کرد و به کمیت و کیفیت آن افزوده شد. در دوره ناصرالدین‌شاه آشپزخانه که به آن «کارخانه مبارکه» هم می‌گفتند به دو قسمت جداگانه تقسیم شد؛ یک قسمت آشپزخانه مخصوص پختن غذای زائران که در ضلع جنوبی بالاخیابان(بست شیخ طوسی امروزی) قرار داشت و قسمت دیگر، آشپزخانه مخصوص خدام که محل آن در ایوان جنوبی صحن نوا(آزادی فعلی) واقع بود (قدیمی‌ها به این ایوان، ایوان تلگرافخانه هم می‌گفتند). هر کدام از این آشپزخانه‌ها، ساختار اداری مجزا داشت، هر چند در مجموع زیر نظر یک ناظر واحد اداره می‌شد. در این دوره پخت ناهار و شام حالتی منظم پیدا کرد و روزانه تعداد معینی از زائران و گاه میهمانان ویژه، بر سر سفره حرم رضوی می‌نشستند. از زائران خارجی که عمدتاً افغانستانی، لبنانی، پاکستانی و هندی بودند به صورت ویژه پذیرایی می‌شد. در ایام محرم و صفر هم پس از برگزاری مراسم عزاداری که معمولاً به صورت روزانه در حرم برقرار بود، عزاداران را به صرف غذا دعوت می‌کردند. براساس گزارش کنل بیت، در این دوره

هزینه‌های مهمانسرا تقریباً ۱۵ درصد از بودجه آستان‌قدس را به خود اختصاص می‌داد. **تغییرات اساسی** با این حال، روش اداره مهمانسرا با افزایش جمعیت زائران باید تغییر می‌کرد. بر همین اساس، دو آشپزخانه در هم ادغام شد و در دهه ۱۳۲۰، مهمانخانه‌ای در سه طبقه و در بست بالا(شیخ طوسی) ساختند و ظروف مسی مورد استفاده برای اطعام در همین دوره، با ظرف‌های چینی گل‌سرخ و مرغوب جایگزین شد. تقریباً از دهه ۱۳۱۰ بود که دعوت‌نامه را برای انتظام بخشیدن به ورود و نیز محاسبه مقدار غذای مورد نیاز روزانه رایج کردند. بنابراین سابقه توزیع دعوت‌نامه کاغذی مهمانسرای حرم، چیزی حدود ۹۰ سال است. ساختمان مهمانسرا تا سال ۱۳۵۳ خورشیدی در همان بست بالا قرار داشت؛ اما در این سال و به دلیل نیاز به فضای گسترده‌تر به خاطر افزایش جمعیت زائران، در بست پایین خیابان(نواب صفوی)، در زمینی به مساحت ۸۵۰ مترمربع مهمانسرای در سه طبقه ساخته‌شد و آن را با امکانات روز و الگوی آشپزخانه‌های مدرن تجهیز کردند. اداره این مجموعه نیز زیر نظر اداره تشریفات اماکن متبرکه قرار داشت. پس از پیروزی انقلاب اسلامی ساختمان مهمانسرا باز هم توسعه داده شد؛ مساحت زمین آن به ۱۰۶۶ متر و زیربنای ساختمان به ۴ هزار و ۲۶۴ متر تغییر کرد تا بتواند حجم بیشتری از زائران را برای پذیرایی در خود جای دهد. در دهه‌های بعد، این بنا باز هم توسعه بیشتری پیدا کرد. از چند سال پیش هم مهمانسرای جدید(دوم) با آشپزخانه و امکانات مدرن‌تر در ضلع شمال غربی صحن غدیر آغاز به کار کرد تا روزانه زائران بیشتری سر سفره امام رضا(ع) بنشینند.

همین حوالی

گفتم این بهار به کتابی یادت کنم

رقیه توسلی: سَر صبر و وسواس، انتخاب‌هایش را انجام می‌دهد و می‌گذارد روی کاناپه یشمی. می‌بینم چطور کم کمک برجی غلم می‌کند. ساعتی می‌شود رفته‌ام توی نخش. مابین طبقات فرانسه و ایتالیا و ایران، قل می‌خورد و عینک ته استکانی‌اش را همی بینی می‌دهد بالا و تورق می‌کند. دقایقی پیش، رفته دنبال هفتمین صیدش. کتاب‌های خوبی هم دشت کرده. دسترنجش در تیررسم قرار دارند. هردفعه که تازه‌ها را می‌آورد کنج‌کاوانه عناوین را می‌خوانم. چندتایی‌اش را مطالعه کرده‌ام؛ مثلاً همین فلسفه ملال، کیمیاگر یا گلستان یازدهم را.

دو ماسک بسته. جراحی و پارچه‌ای و حواسش هست با حفظ فاصله، قفسه‌گردی کند. بالاخره هم می‌افتد آن اتفاق خوشایند برایش. با دو کتاب که انگار انتخاب‌های آخر است و چند کاغذ کادوی رنگی برمی‌گردد پیش کتاب‌ها و شاداب و راضی، دست می‌کشد روی آثار گلچین شده. معطل نمی‌کند. به محض نشستن، روان‌نویس برمی‌دارد و شروع می‌کند به نوشتن. «گفتم این بهار به کتابی یادت کنم». سر می‌چرخانم و از کارآگاه بازی، دست می‌کشم... خودم را می‌گذارم جای آن‌هایی که تا چند وقت بعد، قرار است سورپرایز شوند و گل از گلشان بشکفد... با این کادوهای سبز و آبی و زردرنگ... جیغ بزنند و خوشبختی بدود زیر دندان‌هایشان... چون قرار است دوست عینکی، دوستی‌شان را نونوار کند!

کیف می‌کنم و می‌بینم ابراز علاقه کتابی چقدر خوب است. می‌روم سمت ادبیات آلمان و روسیه. شکر تلنگر را به‌جا می‌آورم و سر می‌خورم در معیت نویسندگان بزرگ. آنجا که دو جلدی‌ها و تک جلدی‌های قطور جولان می‌دهند. به‌وضوح، تصویر دلبندانم حلقه می‌زند دورم. خصوصاً آنانی که کتاب را صدا می‌زنند؛ رفیق شفیق. واقعاً گاهی باید عزیزانمان را بگذاریم در اولویت. درست مثل آن‌ها که بلند بی‌وقت و باوقّت یادمان کنند. **سنجاق:** حضرت علی(ع) می‌فرمایند: به یکدیگر هدیه بدهید تا محبت را میان خود بیفزایید.... می‌فرمایند: کتاب غذای روح بشر است.

تولیت آستان قدس در دیدار مدیرعامل و اعضای هیئت‌مدیره بنیاد کرامت رضوی:

کمک به نیازمندان باید زمینه ساز توانمندی آنان باشد

تولیت آستان قدس رضوی ضمن تأکید بر ضرورت توجه به حفظ احترام در کمک به نیازمندان، گفت: کمک‌ها و رسیدگی‌ها به نیازمندان باید به گونه‌ای باشد که زمینه‌ساز خودکفایی و توانمندسازی آن‌ها شود. به گزارش آستان‌نیوز، حجت‌الاسلام‌والمسلین‌احمدمیری در دیدار مدیرعامل و اعضای هیئت‌مدیره بنیاد کرامت رضوی که در تالار ولایت حرم مطهر امام رضا(ع) انجام شد، ضمن قدردانی از فعالیت‌های این بنیاد و نمره‌قبولی آن در ایام کرونا، اظهار کرد: عرصه فعالیت بنیاد کرامت رضوی تنها معطوف به کمک و رسیدگی به محرومان و مستضعفان نیست، این بنیاد در عرصه‌ها و رویکردهای گوناگون حضور فعال دارد و اقدام‌های بسیار خوبی در حوزه مسائل جوانان، بانوان، مشاوره و ... داشته است. وی در ادامه به تبیین رویکرد آستان قدس رضوی در عرصه رسیدگی به نیازمندان پرداخت و ابراز کرد: آستان قدس بر اساس حکم رهبر معظم انقلاب نسبت به رسیدگی به سه گروه از مستضعفان شامل زائران محروم، مجاوران نیازمند و مستمندان مناطق موقوفه‌دار این نهاد، توجه دارد.

تولیت آستان قدس رضوی با بیان اینکه اگر امکانات آستان قدس بیشتر باشد، برای گسترش کمک به نیازمندان مانعی وجود ندارد، تصریح کرد: آستان قدس علاوه بر توجه به این سه گروه از محرومان، در حوادث غیرمترقبه کشور همانند سیل و زلزله نیز ورود و از طریق بنیاد کرامت رضوی جلوه دیگری از خدمت به مردم را نشان داده است.

وی بر ضرورت رویکرد توانمندسازی محرومان در کمک‌رسانی‌ها تأکید و ابراز کرد: در حوزه کاهش فقر، باید شرایط مشارکت فعالانه محرومان در فرایند توانمندسازی خودشان را فراهم کرد، به نوعی کمک رسانی‌ها باید به گونه‌ای باشد که در نهایت به خروج افراد دارای توانایی کار از پوشش خدمات حمایتی منجر شود. حجت‌الاسلام‌المسلمین مروی در بخش دیگری از سخنان خود به روند نزولی رشد جمعیت و مخاطراتی که سالخوردگی جامعه برای کشور به دنبال خواهد داشت، اشاره و ضمن تأکید بر اهمیت توجه به موضوع فرزندآوری، تصریح کرد: مقوله فرزندآوری مسئله‌ای بسیار جدی است که متأسفانه در کشور مورد غفلت واقع شده و کمتر به آن توجه می‌شود، پیروی و کاهش جمعیت می‌تواند در آینده موجب پیامدهای جبران‌ناپذیری برای کشور شود، لذا بنیاد کرامت رضوی به میزان توان در این عرصه طرح و برنامه‌ریزی داشته باشد.

وی همچنین بر موضوع شفافیت و تقویت انضباط مالی تأکید و آن را یک رکن اصلی برای پویایی و خدمت‌رسانی هر مجموعه‌ای دانست.

استفاده از ظرفیت‌های مردمی در حوزه کمک به نیازمندان یکی دیگر از تأکیدات تولیت آستان قدس به بنیاد کرامت رضوی بود و خطاب به مسئولان این بنیاد گفت: با فراهم‌سازی بستر مشارکت اقشار مختلف مردم در کمک به نیازمندان، دیگران را نیز در امور خیرانه سهیم و سفره‌رسیدگی به محرومان را برای اقشار مختلف باز کنید.

تولیت آستان قدس رضوی با تأکید بر اینکه باید از پراکنده‌کاری در کمک به نیازمندان اجتناب کرد، گفت: رفع کامل نیازهای محرومان یک منطقه، بهتر از فعالیت‌های پراکنده در گستره وسیع جغرافیایی است. حجت‌الاسلام‌والمسلین مروی در پایان از فعالیت‌های بنیاد کرامت رضوی در ایام کرونا قدردانی و عنوان کرد: بنیاد کرامت رضوی با ابتکار عمل و تلاش جهادی عملکرد بسیار خوبی در ایام کرونا داشت، حضور هیئت‌هایی از سوی آستان قدس رضوی به همراه پرچم متبرک امام رضا(ع) در بیمارستان‌های درگیر کرونا از طرح‌های خوب این بنیاد بود که در تقویت روحیه کادر درمان و بیماران بسیار مؤثر بود.

بازدید مدیران عتبه مقدس حسینی از پروژه های حرم رضوی

جمعی از مدیران عتبه مقدس امام حسین(ع) به میزبانی معاونت بین‌الملل سازمان علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی از پروژه‌های در حال ساخت حرم رضوی بازدید کردند.

به گزارش آستان‌نیوز، محمدرضا بنی اسد راد، رئیس ستاد بازسازی عتبات عالیات کربلای معلی و علی مهاجری، مسئول پروژه مرتفع سازی گنبد حرم حضرت امام حسین(ع)، به همراه هیئتی هفت نفره از مهندسان آستان مقدس عتبه حسینی، ضمن توفیق زیارت حرم علی بن موسی الرضا(ع)، در نشستی که با حضور محمدکاظم ملازم الحسینی، رئیس سازمان فنی و نگهداری حرم مطهر رضوی و جمعی از مدیران معاونت بین‌الملل سازمان علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی برگزار شد، به تبادل تجربیات علمی و فنی پرداختند.

محمدحسین مروج کاشانی: امروز

درست ۲۰ ساله می‌شود. ضریح سیمین و زرین حالا ۲۰ سال می‌شود که جا خوش کرده در دل عاشقان مشتاق. این، پنجمین ضریحی است که سنگ مزار امام هشتم(ع) را در آغوش گرفته است و دل‌های مشتاق، برای همین، جان می‌دهند برای صفایش.

داستان تعویض ضریح بارگاه منور رضوی، بارها شنیده شده، اما همچنان شنیدنی است؛ چیزی در آن ارادت‌های خالصانه هست که همه به آن حجم از آهن و نقره و طلا، جان داده، و هم کار ساخت و تعویض ضریح را به شاهکاری هنری بدل کرده است؛ شاهکاری که جز با عنایت حضرت رضا مقدور و میسور نمی‌شده است.

آنچه در ادامه می‌خوانید روایتی از آن پنجاه و چند روز است. در تهیه این گزارش از پایان‌نامه «سعیده جلالیان» کارشناس آموزش سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی بهره گرفته شده است.

۱

تولد یک طرح

بهار ۱۳۷۲ «محمدناصر آیینه‌چیان» از مسئولان وقت سازمان عمران و توسعه حریم حرم حضرت رضا(ع) ماکتی از ضریح تازه بارگاه منور رضوی را آماده کرد تا استاد «محمود فرشچیان» هنرمند برجسته کشور طرحی را روی آن پیاده کند.

بیست و دوم مهر ۱۳۷۲ طرح تأیید شده استاد فرشچیان، به هیئت اجرایی ابلاغ می‌شود. هیئت هم کار خود را برای آماده‌سازی یک کارگاه در مشهد آغاز می‌کند. چهاردهم بهمن ۱۳۷۵ قراردادی برای انجام قلم‌زنی و زرگری ضریح جدید با استاد «مصطفی خدادادزاده» استاد صاحبان قلم‌زنی امضا می‌شود و ایشان کار را در اصفهان شروع می‌کند. استاد خدادادزاده به همراه هنرمندانی همچون علی‌رضا مجیدی، مرتضوی، حسن رنجبر، امین اسماعیلی و... امور قلم‌زنی ضریح تازه بارگاه منور رضوی را به عهده می‌گیرند.

۵

آغاز نصب ضریح

کار باز کردن ضریح شیر و شکر دو شبانه‌روزی بوقفه به طول می‌انجامد. قطعات مذکور، شماره‌گذاری و بسته‌بندی می‌شود تا به خزانه آستان قدس انتقال یابد. در ادامه اسکلت چوبی ضریح شیر و شکر هم باز می‌شود تا زمینه برای نصب ضریح جدید فراهم آید. در ادامه کار و برای اجرای طرح تصویب شده، لازم می‌شود ماکتی در ابعاد واقعی ضریح ساخته شود تا طرح‌هایی که تهیه می‌شود همراه با خطوط و نقوش آن در روی بدنه گچی ماکت پیاده شود. این مرحله از آن جهت اهمیت دارد که اندازه‌های واقعی برای ساخت اسکلت اصلی ضریح را فراهم می‌سازد. این اقدام در کارگاهی واقع در صحن جمهوری اسلامی و توسط کارکنان قسم فنی سازمان وقت عمران و توسعه حریم حرم به انجام می‌رسد و با اجرای دقیق ارتفاع و عرض دهانه‌ها و قوس‌ها همه چیز برای اجرای نصب ضریح تازه آماده می‌شود.

۲

از شیراز تا مشهد

از آن جایی که طبق نقشه و برنامه از پیش تعیین شده قرار است قسمت‌های داخلی ضریح با هنر خاتم‌کاری تزئین و آماده شود، با دعوت گروهی از هنرمندان کار آغاز می‌شود. ابتدا انجام خاتم‌کاری ضریح به استاد روزی طلب محول می‌شود که به دلیل مشکلاتی که در ناحیه چشم برای ایشان پیش می‌آید، ادامه کار به استادان «محمود کیهانی» و «عباس صفری» و ۶ نفر از همکارانشان سپرده می‌شود. کار در تهران آغاز می‌شود، اما بعد به علت پاره‌ای مشکلات، سرانجام خاتم‌کاری ضریح تازه به استاد «عباس کشتی‌آری»، خاتم‌کار صاحبان شیرازی واگذار می‌شود و وی به همراه فرزندان و شماری از همکاران، ساخت این بخش از ضریح را به عهده می‌گیرد. به دلیل کمبود سن استاد کشتی‌آری، مقرر می‌شود کار در شیراز انجام شده و استاد، پس از اتمام کار، جهت نصب قطعات به مشهد بیاید.

۶

۱۰ تن، ۲۰ ساعت

پس از تمهیدات ویژه، ضریح نگین‌نشان (ضریحی که وقف شده تا همواره بر مضجع منور حضرت رضا(ع) قرار داشته باشد و ضریح شیر و شکر روی آن قرار داشت) به قسمت تحتانی روضه منوره انتقال داده می‌شود؛ سپس برای تعویض سنگ مضجع مطهر امام هشتم(ع) اقدام می‌شود. در مرحله بعد اسکلت اصلی ضریح جدید که در کارگاهی بیرون از مجموعه حرم مطهر ساخته شده، به داخل حرم منتقل می‌شود. عمده مشکل این اقدام، یک‌پارچه بودن ضریح، وزن ۱۰ تنی و طول و عرض و ارتفاع نسبتاً زیاد قطعات بدنه است. بنابراین در محل کارگاه، قطعات و بخش‌های مختلف بدنه ضریح که بین دو تا سه تن وزن دارد از هم جدا می‌شود تا امکان ورود آن‌ها به داخل روضه منوره فراهم شود. این انتقال حدود ۲۰ ساعت به طول می‌انجامد.

کاشت ۱۰۰ نهال در محل شرکت نان قدس رضوی

مدیر عامل شرکت صنایع غذایی رضوی از کاشت ۱۰۰ نهال در محل این شرکت خبر داد. سید مهدی طالییان گفت: هم اکنون ۵ هکتار از کل مساحت محوطه این شرکت (۱۳ هکتار) به فضای سبز اختصاص داده شده و در ۲۵ هکتار آن نیز گل‌های محمدی کاشته شده است. وی افزود: شرکت نان قدس رضوی توانسته بالاترین سرانه فضای سبز را در مقایسه با سایر مناطق شهر ایجاد کند.

روایتی از عملیات ساخت و نصب پنجمین ضریح مطهر بارگاه منور رضوی

آن پنجاه و چند روز

۴

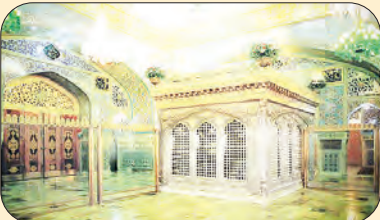
شور یک جابه‌جایی

در ۱۸ دی ۱۳۷۹ آیت‌الله واعظ طبسی، تولیت فقید آستان قدس در نامه‌ای به رهبر معظم انقلاب خبر اتمام مراحل ساخت ضریح را اعلام می‌کند و از ایشان اجازه نصب ضریح را می‌خواهد. در پاسخی که بیستم دی ماه به این مکاتبه داده می‌شود، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای با این اقدام موافقت کرده و عملیات نصب ضریح آغاز می‌شود. تولیت فقید آستان قدس، ۲۴ دی ۱۳۷۹ را به عنوان روز آغاز عملیات تعویض ضریح اعلام و بر فراهم نمودن زمینه‌های مطلوب و استفاده از همه ابزارها و امکانات برای انجام این امر تأکید می‌کند. در ابتدای کار اقدام به غبارروبی ضریح پیشین می‌شود، آن‌گاه اعضای گروه اجرایی و ناظر در حالی که همگی روپوش‌های سبزرنگ بر تن دارند، اقدام به بازکردن روکش‌ها و قطعات قلم‌زنی شده ضریح می‌کنند.

۸

تولد یک شاهکار

حجم بالای کار و انجام برخی امور جنبی چون تعویض سنگ فرش کف، نصب کانال‌های هوا و غیره سبب می‌شود مدت زمان انجام طرح از ۴۰ روز به ۵۵ روز برسد. در پی انجام این عملیات، کار جمع‌آوری سنگ‌های مرمر بخشی از سنگ فرش حرم و زیرسازی و آماده‌سازی کف ضریح نیز انجام می‌شود. هدف از اجرای این مرحله، استحکام‌بخشی و زیباسازی هرچه بیشتر است. انجام این کار تا پایان مرحله بتون‌ریزی ۱۰ روز به طول می‌انجامد. و سرانجام در ۱۶ اسفند ۱۳۷۹ مقارن با عید سعید قربان با حضور رهبر معظم انقلاب روضه منوره بازگشایی و با ضریح جدید با عنوان ضریح سیمین و زرین، پرده‌برداری می‌شود و زائران بارگاه منور رضوی دوباره فرصت می‌یابند تا بارگاه منور رضوی را در بر بگیرند.

۳

شروع کار با غبارروبی

۲۶ آذر ۱۳۷۹ هیئت اجرایی طرح ضریح مطهر در اتاق شورای اداره مرکزی آستان قدس تشکیل جلسه می‌دهد. اهم تصمیمات این جلسه به شرح زیر است: - برای نصب ضریح درهای روضه منوره بسته شود. - مقرر می‌شود برای کسانی که به داخل روضه منوره رفت‌وآمد دارند، کارت صادر شود. - همه افراد با لباس متحدالشکل سبز رنگ باید در محل روضه منوره حاضر شوند. - مدیریت بازرسی آستان قدس بررفت و آمده‌ها نظارت و کنترل خواهد داشت. - تا اتمام کار اعراب‌گذاری سوره مبارکه یاسین، با تهیه ورقه‌هایی از مس برابر با ابعاد کتیبه‌ای که این سوره روی آن نوشته می‌شود، امور دیگر ضریح دنبال شود. - پیشنهاد می‌شود در صورت موافقت تولیت آستان قدس شروع کار با انجام مراسم غبارروبی و مصاحبه ایشان همراه باشد.

۷

سقف، بر پا می‌شود

بزرگ‌ترین قسمت، سقف ضریح مطهر یا همان عرق‌چین مانند خاتم‌کاری شده است که حدود یک‌هزار و ۷۰۰ کیلو وزن دارد و باید بدون استفاده از جرثقیل نصب شود. برای انجام این کار اطراف ضریح، داربست زده می‌شود و در فواصل و نقاط معین طیفورهایی قرار داده می‌شود، سقف بدون آنکه با بدنه تماس داشته باشد تا ارتفاع ۴ متر بالا برده می‌شود. این کار با ایجاد یک سطح شیب‌دار در بالای سر مبارک و اتصال آن به بدنه انجام می‌شود و به این ترتیب دو قطعه سقف ضریح مطهر روی بدنه قرار می‌گیرد. در ادامه قطعات قلم‌زنی شده هم روی بدنه ضریح پیچ می‌شوند و هم‌زمان قطعات خاتم‌کاری شده در بخش داخلی سقف قرار داده می‌شود. حالا کم کم می‌توان نمای از ضریح تازه را دید.

خصوصیات و ویژگی‌های ضریح سیمین و زرین

ابعاد ۲سانتی‌متر در ۴ سانتی‌متر است که در کارگاه محمود کیهانی از نجاران برجسته ساخته شده و جنس آن از چوب گردو است. طبق اظهارات عباس کشتی‌آری برای تهیه خاتم‌سقف، ۵۲ میلیون قطعه اشکال هندسی ساخته شده است. او زمینه سیاه‌کار را نماد بنی‌عباس، زرد بودن گل‌ها را علامت مسمومیت حضرت رضا(ع)، رنگ قرمز وسط آن را نشانه شهادت حضرت و رنگ سبز را نماد قداست و سیادت ایشان می‌داند. در ضریح سیمین و زرین دو کتیبه وجود دارد که روی یکی سوره «هل اتی» و در دیگری سوره «یس» با خط ثلث توسط استاد حسینی موحّد، خوشنویس مشهور کتابت شده است. طول سوره هل اتی ۱۶ متر و ۷۶

سانتی‌متر و عرض آن ۱۴ سانتی‌متر است و به صورت یک نور دور تا دور ضریح را دربر گرفته است. کتیبه سوره یس نیز به طول ۱۷ متر و ۱۵ سانتی‌متر در بالای این کتیبه قرار دارد.

لچکی‌ها: در هشت لچکی چهارگوشه ضریح، طرحی از گل آفتابگردان وجود دارد که لقب شمس‌الشمسوس حضرت رضا(ع) را تداعی می‌کند. در داخل این لچکی‌ها سه شمشه وجود دارد. این ضریح دارای ۱۴ محراب است و بالای قوس اصلی محراب به کلمه «الله» ختم می‌شود. تمام طراحی گل‌ها و برگ‌ها براساس دو عدد ۵ و ۸ صورت گرفته که نشان‌دهنده خامس‌ال‌عبا و امام رضا(ع) است. همچنین در وسط قاب‌ها و ترنج‌های به کار رفته در این ضریح اسماء الهی و اسامی ۱۴ معصوم نوشته شده است.